

Mandaat Aanspreekpersoon Integriteit

1. INLEIDING

Wat?

Een Aanspreekpersoon Integriteit is een laagdrempelig aanspreekpunt waarbij sporters, hun ouders, begeleiders of andere betrokkenen terecht kunnen met een vraag, vermoeden of klacht over (seksueel) grensoverschrijdend gedrag of lichamelijke en seksuele integriteit. Een Aanspreekpersoon Integriteit (API) draagt er mee zorg voor dat het beleid voldoende aandacht geeft aan preventie van en omgaan met (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Dat betekent dat er, ook los van incidenten, gereflecteerd wordt op bestaande praktijken, dat mogelijke risicofactoren in kaart zijn gebracht en dat er initiatieven worden genomen voor een veiliger en gezonder sportklimaat.

Waarom?

Omdat het de verantwoordelijkheid is van de sportorganisatie om te waken over de bescherming van sporters die aan hen worden toevertrouwd. Ervaringen van sporters met (seksueel) grensoverschrijdend gedrag in een sportcontext maken duidelijk dat het geen marginaal probleem is, en dat nog veel incidenten niet tijdig worden opgemerkt en aangepakt. Een duidelijk, eerste aanspreekpunt moet onderdeel uitmaken van een beleid om meer verantwoordelijkheid te nemen voor die veiligheid.

2. PROFIEL AANSPREEKPERSOON INTEGRITEIT

2.1. Afbakening Integriteitsvragen

Onder integriteit wordt verstaan ‘de onaantastbaarheid van het lichaam van elk individu. De kern is dat een persoon zelf mag en kan bepalen welke ingrepen het van buitenaf duldt en dat het niet gedwongen mag worden iets anders te doen dan wat hij of zij zelf beoogt’, en nog ‘Integriteit gaat om het leren grenzen stellen én om het leren omgaan met grenzen, bepaald door anderen en door maatschappelijke waarden en normen.’ (Van Obbergen, 2012)

Het recht op integriteit werd opgenomen in de Belgische grondwet in 2000 (art. 22bis): “Elk kind heeft recht op eerbiediging van zijn morele, lichamelijke, geestelijke en seksuele integriteit.” Het begrip ‘integriteit’ werd echter niet verder verduidelijkt in de parlementaire werken. (De Craim, 2011)

In een aantal internationale conventies komt het recht op lichamelijke integriteit voor. Dit wordt gebruikt om een aantal garanties vast te leggen die mensen moeten beschermen tegen geweld en andere vormen van misbruik die leiden tot een aantasting van de gezondheid, het zelfbeschikkingsrecht. (Peking, 1995; Istanbul, 2011)

2.2. Algemene taakomschrijving

De Aanspreekpersoon Integriteit (API) is binnen de sportorganisatie het eerste aanspreekpunt voor wie een vraag, opmerking, klacht of andere boodschap heeft in verband met seksueel grensoverschrijdend gedrag en lichamelijke en seksuele integriteit. De API luistert naar de vraag of het verhaal en verwijst de melder door wanneer nodig of verleent advies bij de mogelijke vervolgstappen, zonder zich inhoudelijk in de zaak te verdiepen of aan waarheidsvinding te doen. Verder formuleert de API ook adviezen over preventieactiviteiten binnen de organisatie en helpt het bestuur met het realiseren van initiatieven op dat vlak.

De afstemming tussen een API op niveau van een club en op niveau van de federatie kan best zo flexibel en adaptief mogelijk gebeuren. Wellicht moeten we hier voorzien in een groeipad, en zal de federatie zijn rol per club verschillend invullen. Er zijn volgende mogelijkheden:

- er is geen Club API, en verder ook niemand op club niveau die aanspreekbaar is voor de sporters: de federatie API zal zich dan best profileren als aanspreekpunt;
- er is een lokaal aanspreekpunt: de federatie API kan afstemmen en op vraag overnemen;
- er is een volwaardige API op clubniveau: de federatie API kan ondersteunen.

Rolafbakening: wat een API niet is!

- een hulpverlener: start geen hulpverleningsproces en heeft geen beroepsgeheim
- een onderzoeksrechter: moet niet achter de feiten aangaan
- een journalist: moet niet iedereen informeren die nieuwsgierig is
- een bestuurder: heeft geen verantwoordelijkheid maar enkel een adviserende rol

De federatie API haar taken bestaan uit:

A. aanspreekpunt en eerste opvang

B. hulp bij coördinatie van de interne procedure en doorverwijzing

C. preventieactiviteiten en ondersteuning

A. Aanspreekpunt en eerste opvang

De API is binnen de federatie het eerste aanspreekpunt voor wie een vraag, opmerking, klacht of andere boodschap heeft in verband met seksueel grensoverschrijdend gedrag en lichamelijke en seksuele integriteit en hier met iemand over willen spreken. Dit kan zowel een sporter zijn, een ouder of partner of andere betrokkene, als een begeleider, bestuurder of API van de sportclub. Indien de federatie API ervoor kiest om zich te profileren bij de lokale clubs als aanspreekpunt, kan zij rechtstreekse vragen krijgen, en zal zij dus luisteren naar het verhaal. Het is dan belangrijk om te weten wie hier binnen de club verder kan over worden aangesproken. De federatie API zal meestal meldingen krijgen uit tweede hand (via de club API of via een andere betrokkene). Dan is de rol deze melder te beluisteren en het clubbestuur te helpen met de verdere stappen

De Federatie API:

- luistert naar het verhaal van de melder of vraagsteller (zonder de rol van hulpverlener op te nemen);
- toont voldoende empathie, geeft de melder het gevoel dat er geluisterd wordt en stelt het verhaal niet in vraag
- vormt zich een beeld van de situatie en moet zelf een inschatting kunnen maken van de feiten in overleg met een intern team of met de hulp van ICES, of moet de club API helpen om die inschatting te maken;
- probeert in te schatten welke stappen noodzakelijk zijn;
- stemt af met betrokkenen welke stappen ze willen zetten;
- bij onterechte klachten of lichte feiten kan de federatie API adviseren hoe men dat op clubniveau kan opvolgen;
- bij ernstiger feiten kan men ervoor kiezen om het hier over te nemen van de club API;
- kan de club adviseren over afspraken en procedures, of kan dit ook rechtstreeks met de betrokkenen opnemen;
- maakt een correcte registratie en een schriftelijk verslag van vragen en incidenten en van de wijze waarop deze zijn opgevolgd;
- zorgt ervoor dat er jaarlijks een overzicht is en dat de verslagen en registraties zijn volgens een afgesproken format van elke interventie, en spreekt hierover af met het clubniveau;
- respecteert de regels rond discretieplicht;
- respecteert de meldingsplicht.

B. Coördinatie van de interne procedure en doorverwijzing

De federatie API zorgt ervoor dat elke vraag of klacht ernstig wordt genomen. Zij ziet erop toe dat de interne procedure wordt gevolgd en biedt ondersteuning bij de stappen die moeten worden gezet tijdens het intern behandelen van een vraag, klacht of melding. Daarvoor kan de API het 'handelingsprotocol' gebruiken. De API heeft geen hulpverlenende of onderzoekende rol. Voor professionele ondersteuning, hulpverlening of melding, verwijst de API door naar externe instanties binnen hulpverlening, politie en justitie. Zij maakt hierbij gebruik van de 'wegwijzer'.

De federatie API:

- kent de interne procedure en kan deze volgen;
- kan op vraag een club API of clubbestuur adviseren over het opvolgen van vragen of klachten met alle betrokkenen en over de te nemen stappen;
- koppelt terug naar een intern overleg: op niveau van de federatie is dat bijvoorbeeld een ethische commissie;
- bespreekt met de melder of betrokkene mogelijke doorverwijzingen of verleent advies over mogelijke stappen;
- kan een club API of clubbestuur helpen en adviseren voor doorverwijzing naar hulp, bemiddeling of melding;
- informeert over afspraken, procedures of reglementen die binnen en buiten de sportorganisatie bestaan;
- onderhoudt contacten met ICES over doorverwijsinstanties;
- beschikt over een actuele wegwijzer.

C. Preventieactiviteiten en ondersteuning

De federatie API:

- zorgt samen met het bestuur dat iedereen binnen de aangesloten sportclubs op de hoogte is van het bestaan en de rol van de federatie API;
- profileert zich binnen de federatie naar alle clubs en/of naar alle betrokken aangesloten sporters (en hun ouders);
- zorgt in samenspraak met de club API of het clubbestuur voor bewustmaking in verband met de gedragsregels en afspraken over lichamelijke en seksuele integriteit in de sportclub;
- helpt clubs om de gedragsregels en afspraken op punt te stellen en daar voorlichting of bewustmaking rond te organiseren;
- houdt zich op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen rond het thema lichamelijke en seksuele integriteit in de sport (kwaliteitsbeleid, preventiebeleid, reactiebeleid);
- volgt jaarlijks een update (via ICES terugkomdagen of intervisiemomenten)) over maatschappelijke en politieke ontwikkelingen op dit vlak, en deelt deze informatie met de club API's;
- kan op vraag rechtstreeks op niveau van de club, in samenspraak met de club API of het clubbestuur, begeleiders ondersteunen, en kan daarvoor ondersteuning krijgen van ICES;
- geeft advies en informatie aan het clubbestuur waarmee gericht beleid kan worden ontwikkeld en verbeterd tegen lichamelijk en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Hiervoor kan het 'Raamwerk Lichamelijke en Seksuele Integriteit' en het 'Vlaggensysteem' gebruikt worden.

2.3. Randvoorwaarden

De federatie API:

- is zelf bij voorkeur (en in de mate van het mogelijke) geen bestuurslid of alleszins niet iemand die een machtspositie heeft of waar geen collegiale controle mogelijk is;
- heeft/kent een duidelijk aanspreekpunt/contactpersoon binnen het bestuur van de federatie (bv. de voorzitter) of kan rekenen op een intern overleg (ethisch comité);
- kan op verzoek een uittreksel uit het strafregister (minderjarigenmodel) voorleggen;
- is niet inhoudelijk betrokken bij procedures, gaat niet zelf op onderzoek uit en doet niet zelf aan waarheidsvinding;
- werkt conform het uitgewerkte handelingsprotocol en de procedures, reglementen en statuten van de federatie;
- kan rekenen op ondersteuning en opleiding via ICES.

2.4. Competenties

De API **heeft/geeft steun**. Zij geniet het **vertrouwen en respect** bij bestuur, begeleiders, ouders en (jonge) sporters, en is **bereikbaar en aanspreekbaar** voor alle betrokkenen.

Wat moet een API kennen en kunnen?

- basisvisie en inzichten hebben over preventie SGG en de rol van de API daarin;
- clubs kunnen helpen bij het uitwerken van een eigen handelingsprotocol + coachen bij het in praktijk brengen = eigen rol in het opvolgen van incidenten = valkuilen vermijden;
- ondersteunen bij het gesprek aangaan: gesprekstechnieken, communicatie, bemiddeling, ...;
- ondersteuning kunnen geven aan club API in profilering en bekendmaking. Zichzelf als API kunnen profileren;
- vlaggensysteem kennen, kunnen toepassen + kunnen overbrengen (mee-redeneren) en ondersteunen (coachen);
- waar kan je terecht voor hulp en doorverwijzing;
- registratie en dossier bijhouden Helpen, motiveren en adviseren bij registratie en dossier;
- signalen opvolgen, risicoanalyse maken, suggesties doen.

Afspraken na melding bij API (het gaat hier nog niet over een klacht)

- Tijdens het in kaart brengen van de melding en de informele bemiddeling werkt de API discreet. De API heeft geen plicht om te rapporteren bij directie/bestuur over deze informele verzoeken. Discretie tegenover de melders is in deze fase prioritair (discretieplicht).
- Indien het bestuur/de directie/iemand binnen de sportfederatie een melding ontvangt, geeft zij deze door aan de API en geeft de directie/het bestuur ruimte aan de API om de situatie in kaart te brengen.

Afspraken i.v.m. formuleren van het advies

- De API formuleert het advies, eventueel (maar niet verplicht) na afstemming via intercollegiaal overleg of met onafhankelijke personen binnen het ethisch adviesorgaan (geen bestuurs- of directieleden, geen personen die betrokken zijn bij de case). Afstemming met een andere neutrale persoon zorgt ervoor dat de API niet alleen handelt en het advies niet vanuit slechts één bepaalde invalshoek wordt geformuleerd.
- De API beslist met wie het advies gedeeld dient te worden. Dit zijn de personen die het advies dienen uit te voeren.

Afspraken i.v.m. indienen van een klacht bij VST

- Opdat de API zelfstandig een klacht zou kunnen indienen bij het VST, moeten de contouren van het mandaat van de API vermeld staan in de notulen van het BO. Dit is een verklaring dat het BO de API de toestemming geeft om zelfstandig klachten neer te leggen bij het VST. De API kan dit doen op verzoek van de melder, op verzoek van de federatie of op eigen initiatief.
- Of de API voorafgaand aan het neerleggen van de klacht bij het VST op anonieme wijze melding moet maken bij de directie/het bestuur is een keuze die de federatie dient te maken.
- Bij twijfel over het al dan niet indienen van een klacht bij het VST kan de API advies inwinnen bij het ethisch adviesorgaan (onafhankelijke personen) en/of het Centrum Ethiek in de Sport.
- De API verzamelt alle informatie voor het indienen van de klacht en dient de klacht in bij het VST.
- Of de API de directie/het bestuur moet informeren na het indienen van de klacht bij het VST, is ook een keuze die de federatie dient te maken.
- De API waakt erover dat de melder en de slachtoffer(s) anoniem blijven bij het informeren van de directie/het bestuur.

- Indien de API met de directie anoniem informatie deelt over de ingediende klacht bij het VST, bekijkt de directie of het bestuursorgaan ingelicht dient te worden over de klacht. Ook hier staat discretie voorop, maar in het belang van de organisatie kan de directie wel beslissen om bepaalde informatie te delen met het bestuursorgaan.
- De API formuleert een advies over eventuele bewarende maatregelen aan de directie. De eindverantwoordelijkheid over deze maatregelen blijft altijd bij het bestuur liggen.
- De directie bekijkt met het bestuur welke bewarende maatregelen er genomen worden ten aanzien van de beklaagde(n). De API wordt best bij deze beslissing betrokken.
- De directie/het bestuur bepaalt wie de sportorganisatie vertegenwoordigt tijdens de zitting van het VST. Dit hoeft niet automatisch de API te zijn. De API kan duiding geven over hoe een incident is behandeld. Maar het kan ook nodig zijn om beleidskeuzes en standpunten van de federatie toe te lichten. Zulke beleidsverantwoordelijkheid ligt niet bij de API. Bespreek daarom op voorhand wie de federatie zal vertegenwoordigen. Soms kan het nuttig zijn dat zowel een beleidsverantwoordelijke als de API de zitting volgen.

Afspraken i.v.m. uitvoeren van het vonnis van het VST

- Het VST zal de indiener van de klacht schriftelijk het vonnis bezorgen. Indien de API de klacht heeft ingediend bij het VST, zal het dus ook de API zijn die het vonnis ontvangt. Dit zal de uitspraak en eventuele sancties bevatten, samen met argumenten uit de verhoren waarop het is gebaseerd.
- De API deelt het vonnis met de directie.
- De directie voert het vonnis uit en volgt op dat het vonnis door de beklaagde(n) wordt nageleefd.
- Het VST communiceert niet verder over de uitspraak. Het is de taak van de directie om te bekijken hoe en met wie ze communiceren over het vonnis. Dit kan in overleg met het Ethisch Adviesorgaan en de API.

Verklaring van onafhankelijkheid) en onpartijdigheid

1. Onpartijdigheid en discretie

Het lid verklaart in eer en geweten dat zij getrouw en behoorlijk de rol zal vervullen, de nodige discretie aan de dag zal leggen, en in de volle objectiviteit en onpartijdigheid zal handelen op basis van de informatie die ter beschikking wordt gesteld.

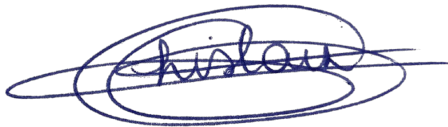
2. Onafhankelijkheid

Het lid handelt onafhankelijk in de rol van lid van het adviesorgaan. Indien er enig element, feit of omstandigheid zou zijn die twijfel over haar onafhankelijkheid zou kunnen doen rijzen, zal het lid dit onmiddellijk meedelen.

De organisatie zal erover waken dat het lid haar rol in alle onafhankelijkheid kan uitoefenen, onverminderd de wederzijdse steun, dialoog en coördinatie die er dient te zijn tussen de vereniging en het adviesorgaan.

Naam en handtekening

Katarine Ghislain
API Grappling Vlaanderen

Evert Deweer
Voorzitter Grappling Vlaanderen

Datum: 3/11/2025